

Lilžės Releiwis

su nieką nelastūjanče Briedetka:

„Landwirthschaftliche Mittheilungen“ (Zemes-Gaspadorystes Zines).

Lilžės Releiwis, kas Pėtnyzią išdūdamas laštūja
ant Bertainio Meto 50 Pen.

Apstelaimai yra nū bile lofio Posto priimami, arba
ir paczėj Drukortėj

J. Revländerio bey Sunaus
Lilžėje, Aukštoje Ulgez. 67 (Hohe Str. 67).

Apšakimai,

Drukortij Lilžės Releiwjo funkciami laštūja po 10 Pen
Prisulymai 20 Pen.,

už ložną smulleis Raštaiš išpaustj Gilj

Gromatos dėl Lilžės Releiwjo patišs išrašomos yra
dabar i Štaišgiriūs nufuncziamos.

Nro. 40.

Lilžėje, 3. Oktoberi.

1890.

Kas paslutiname Gzešė Swiete nufidawe.

Iš Wofietijōs.

Berlyne, 24. Septemberi. Apie
Giecoriū Dienas Szlezijoj wiena unga-
riška Geitunga tarp litako biteipo rašo:
Giecorus Wiliums yra sawo Dziangsmą,
kursai iš Susfėjimo su Giecoru Francu
Jozepu jam pasfidare, wienam drauge
efancziam Princui pirm iskeliamimo to
aukštojo Sweczio biteipo ikreikšes: „Už
esu giliufings, kad su Giecoru Francu
Jozepu wēl weikėj ant keliū Dienū
lusfieti galėsiu. Jis yra priek Manę
kaip toks Lews priek sawo Sunu. Ant
Balocziaus Rohnstocf sedėjo Gendrolus
von Kapriwi kas Syki, teip prie Pus-
wezjū, kaip ir prie Pētū, powisam arty
orie Giecoraus Franco Jozepo. Ant
Dygnitco Balocziaus Brieppezjus laikant
wamojo Giecorus Wiliums popirma jam
oriešais sedencziam Giecorui Francui
Jozepui su sawo Stiklu, po to Growui
Palnoky bey Feldzeugnistrui Barunui
Beck, o sekantjji Kartą italieniškiesiems
Balnieryštės Wieteninkams. Po Gzeš-
nės tie trys Baldonai, Giecorus Wiliums,
Giecorus Francas Jozepas bey Zaksū
Katalus, šale efanczioj Swethczioj
40 Minutus ilgay paswailštinejo.
Giecorus sawo aukštiesiems Sweczies
wieną sawo buwufujū Szuilės Draugū
u tais Jodzais: „Mano Brietelus
Boultney“ pažystama dare, butent ne-
kurį Poną Boultney-Bigolow iš New-
York.

— Paslutinejē Rebeldienę Giecorus
Baznyzią Kieme Thommendorf, Bunc-
awds Kreize, aplanke. Ant Giecoraus
patiško Welbjimo Diewo - Szuzma
powisam paprastojū Budu atlikta tape.
Rebeldienės Gwangelia apie Jaunikaitis
Main buvo Mišei ant Grunto de-
ama. Kiemo-Kunigs kalbejo apie tus
Jodzjus: „Jezus Kristus yra Bonas

ant Smertiēs, butent Ižganntojis Wieš-
pats ant kuniklojo Smertiēs yra, o jis
ižgano ir nu dwafiklojo Smertiēs.“
Teip wadinamoji zocialistikloji Briegada,
išgulde Kunigs, esanti iš didziausios
Daliēs tūmi pasfidariusi, kad dide Žmoniū
Daughbe dwafiklay negywa, nu Baz-
nyziōs atpūlusi esanti ir toktai ne
wienat žemesniuse Stonuse, bet ypaczey
ir prie teip wadinamujū Motyntujū
esą nufidawus, kurie sawo perkreiptoj
Dumoj mišlyjantis, kad aukščiaus ne-
kaip Baznyzia su sawo Mofslu stowentis.
Tikt po Kritkcioniskumo Pagalba, tikt
dabar dwafiklay numirusiam Žmoniū
Daugumui wēl gywais Sanareis prie
Kuno Kristaus pastojant, tikt tada, kad
musū Žmones ant Ižganntojū Brišau-
kimo: „Pafistok! Babusk!“ padabosentis,
tikt tada tebusę galima, Pafistadinimą
ir Pakajingumą su tūmi, ką Diews
kožnam yra lišes, isklaityti. Po Užbai-
gimo Diewo-Szuzmōs ištare Giecorus,
kursai Kunigo Namuse ilgołą Gzešą su
Kunigu pasfignejē, jam sawo Dekawonę
už aną Mišę.

— Apie wieną naują Bromą deley
Zemės Iždawimo, kuri dabar prie
Landgeriktės Mieste Metc yra wedama,
tuleropos Geitungos artimesnes Zines
pargabena. Wiens Budawonės Daljkū
Pagalbininks iš Nürnberg, Wardu
Ludwig Stöckel, 46 Metū sens, buwēs
nu naujo Meto ant Bripestungės
Manteuffel pas Metc Uredo Daljkuse
pawadintas. Jis fitą Progą pasinau-
dojēs, kad Raktinyczios uždarytos bu-
wufios, ant Babarnmo wisokliū Bestungōs
Aprisū, jeib tūsus i Prancuziją par-
dūtu. Rugabenimą bey Pardawimą
parupinusi wiena prancusiška Moterikle,
su kure Stöckelis susilaitēs. Ta Mote-
rikle keliawo labay tankej i Prancuziją
ir Stöckelis atkartotinay wisokius Pri-
stuntimus iš ten gawo. Iž to pirmafis

Padabojimas ant Stöckelio kreipešti ir
potam jis dar akyliaus apdabojamas
tape. 25. Aug. tape jis suimtas, kaip
jis wieną iš Prancuzijōs parfustą
Gromatą nu Posto parfigabenti ejęs
buwo. Po to tape jo Gywenime Pa-
jēšklojimas laikomas, kur ji sunkej ap-
kaltinantis Raštai atrasti tape. Stö-
ckelio Marti yra i Prancuziją pabegusi.

— 25. Sept. Giecorus ketas prie
Moltkio ant jo Dwaro Kreisau dar
antroju Kartū apsilankyti, butent 26 tą
Oktoberi, kurioj Dienoj prajilusyfis
Feldmaršols 90 Metū sens pastos.

— Dabar ta Zine, pagal kure
dabarnykštysis Karo-Ministeris v. Verdy
nu sawo Uredo atstosēs, rodos tikt
Ziesą trophjusi, nes ji dabar su didziū
Zwirtumu wēl prafiplatino; o dabar
jau ir jo busenthsis Pafekėjās minawo-
jamas tampa, kuriūmi Gendrolus von
Leszynski, Romandiers demyntojū Ar-
mekuro Mieste Altona pastosēs.

Kiel, 21. Septemberi. Kaip
ficzion gulentieji estereifikkieji Karo-
Sziepei bendien anksty Mashynas nu
Garū waryti dawe, persprogo wiena
Katilo-Bura ant Bancerspiepio „Kron-
prinz Ercherzog Rudolf.“ Deley rei-
kalingojo Bertaišymo estereifikkieji Karo-
Sziepei dwi Dieni weliaus teišbegs.

Merseburg, 26. Sept. Giecorus
yra Regierungōs Prezidentui von Dieft
5000 Markiū ant Balengwinimo didziau-
siosės Bedōs Elbės-Upės Kampe per
Zwaną i Wargą Parėjusiesiems prisiun-
tes ir sawo firdingą Apgailėjimą apie
aną pasfidariusejē Iškādą ištareš.

Eisenach, 27. Sept. Wiffmons
ant Pakwietimo Didercikio nu Sachsen-
Weimar-Eisenach weikėj prie jo ant
Wartburkio Piliēs, palhdetas nu Gra-
venreuth bey Bumiller, apsilankys.

Max von Schenkendorf.

Kas dabar i Lilje pareina, tas gaura Notujei priesais ant Turgaus Pleciaus is Brongses nullietq Pawidala wieno Wyro pamatyti, apie kuri ishsiol tarp Lietuwiniu dar mentay tebus jinoma. Roki ishsimamq tas Liljeje, Lietuwos didzlausame Miesse, pasiatytasis Paminklas tur, tay norime siclon trumpay isguldyti.

Kaip Lietuwoje neuzmirstamoji Karalene Luyze Regilinkio Metuse uzsilaste ir wisa musa Zeme po sunkeje Ranka Uppalietojo Napoleono dusawo, prasidedo musu Zemel Nusra naujo geresnio Czesio. Senieji Ztaisymai isstirode neprideringi ir Wislas ant Briewalingumo Zemės gruntiua Dawadu nurode, koki spaczey Karalene Luyze sawo aukstoje Zhminteje ispapino. Miestai gawo naujus Dawadus, o weliuus Bazai musu Zemeje pasiklowe ir Burs walus nu Dwaro Darbu pastojo. Wyriauis Dalyks ale tikart tikt pasiklo, nu Prancuza Jungo ishsivalnyti, kuskai Zeme neishrimotinay spaude. Skalttytojai zino, kaip pamazelum aname sunkiam Czesio Tewiskses Pawasaris pristartino ir kaip Karalui wadinant Wisli, Wisli prie Ginkla twere ir Walnybes Karuse swetmaji Junga nu sawes atmete. Tas Wyrs, kurio Paminklas ant Liljes Turgaus Pleciaus Row, yra spaczey del to labay minetnas, kad jis aname Czesio gywendams, musa Zemės Zmonius macney ant Pasikeltimo raginti permane. Jo grajey sustatytojes Giesmes, nu furia kelios ir i wokiskases dwastis Giesmju knygas pristoms tape, trophyjo tay, ta Zmones tikart sawo Szirdyje dumojo; todel jo Giesmes ir weikay teip labay pazystamos pastojo, kad jos wisoj Tewisksiej mielay skaltomos ir gledamos yra. Jau tikart Zalmieret jes Kare giedojo, o atgal Pasiklustesi jes Namėj minawojo. Jos ne wienat ant Rowos paragina, bet ir ant daugel kitu Dalyku nurodo, kurie wisuczės Zmogui brangi ir wert pasiklsta. Teip jis Atsiminmq Karalenes Luyzes paslowino, pulusija Karzygia minėjo, ale ir Wieros Dalys tuleropay pagarbino. Jis nurode ant to, kad prigintoji Kalba Zmogui wisumielant soji yra. Per sawo Giesme:

„Mutter-
sprache, Mutter-
terlaut! Wie
so wonnesam
so trau!“
(Motynos
Kalba, Mo-
tyndas Zodis!
At kaip
saldus, kaip
meilingas!)
yra jis jau
pats neprag-
aiktouti
Paminklq
saw pasista-
tes. —

Nu jo daug pagarbintoji Karalene Luyze nebiname Walnybes Metu; nee ji jau 19. Juliu 1810 pasimire. Graudzey Maks von Schenkendorf jds Swerti apdejsa, nu „Karalaus Rozes“ kalbedams, „kurę Pawietra yra trophjus.“ Pats Schenkendorfs salauke dar geresnyji Czesq, ale jau kelis Metus weliuus jis jauname Amje pasimire. Jis sawo Giesmese i atesentyji Czesq buwo prarawes, nu „Ciecoraus bey Ciecorystes“ kalbedams, kuriu Zodzia ishsipildymas iki musu Dienose tenusdawe. Kadangi jis ale atartotinay macneis Zodzies Weliejus buwo ragines, kad jau tikart „Ciecoru“

pasikliu, tay yra jis potam nu keliu kitu Nastu Sustatytoja „Ciecoraus Pirmtakunu“ pramintas. Wokietija tur daugel pagirtu Giesmenintu, kurie dar Schenkendorf'q pereina, ale macniaus kaip jis „Walnybes Giedotojis“ rasi ney wienus nu ja prie Szirdies musu Zemės Zmoniū nera permanges kalbeti.

Liljeje, kur jo Paminklas dabar stow, yra Maks v. Schenkendorf 11. Decemberi 1783 gimęs. Jo Tews buwo czionay Druskos Uzweidas (Muito Ureditinkis) ir gawo potam Pramintmq Karo-Roto, kadangi jis beweit 20 Metu Oficyru yra buwes; jo Motyna buwo wienatije Duktė Kunigo Karrius Liljeje. Mete 1789 nusipirto Karo-Rots Schenkendorfs Gruntuku Aukstoj Ulycjoj Nr. 39, o Gale Meto 1790 Lenkoniskia Dwarq, ant kurio Familyja sekantyji Metq po to nutrauke. Czionay gawo Maks von Schenkendorf podraug su sawo jaunesnoju Drosiu Kardeliu pirmaji Pamokslq. Weliuus Motyna senesnyji Suna ant Uzgaunimo i Elbingos Kampq prie keliu Kuniga nudawe. 15 Metu sens parejo Maks von Schenkendorf jau ant Uniwersitetos ir studieramo Walziods bey Sudziods Moskus. Kaip Nepalaimis Metuse bey Walnybes Kare Schenkendorfs sen ir ten buwo traufes, pastojo jis galiause po Palajaus Padarymo Koblence pas Reznq Neglerungstotu, kur jis, 34 Metu sens, sawo Gimimo Dienoj, butent 11. Decemberi 1817, pasimire.

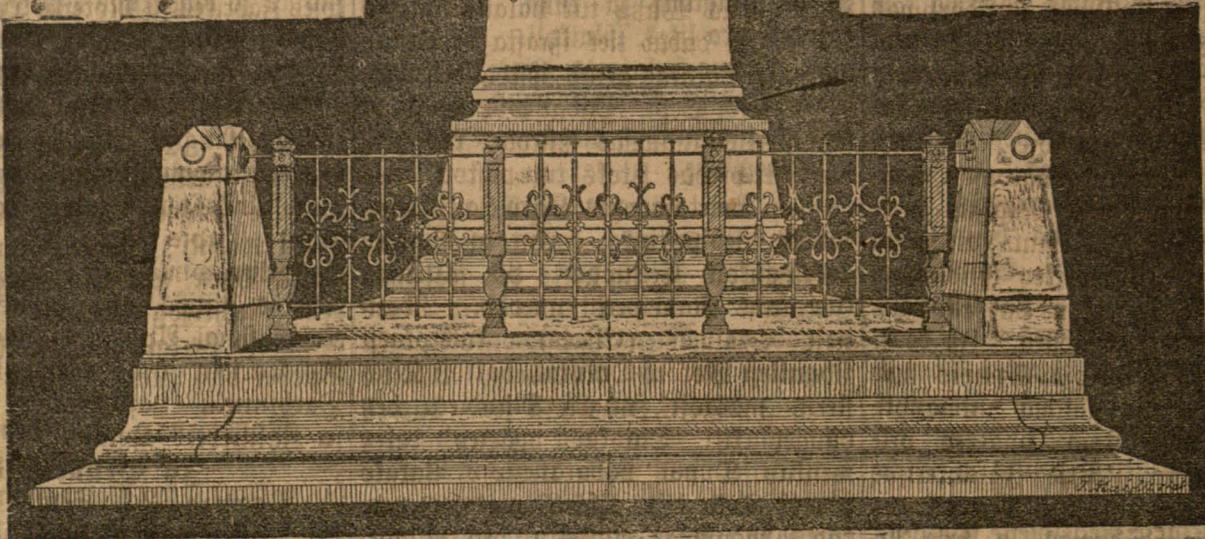
Jo Paminklas Liljeje parodo ji Natelid Oficyro Aprede, kaip jis wienq Rankq ant Priesegos i Auksti pateles, o antro Rankoj prie Krutinės wienq Nastq laiko. Ant isguldymo sito Pasiklojimo ant Priesegos yra prie Pamato uzpakinios Pusles i Atmeni tie Godzei isalti:

„Ich will mein Wort nicht brechen,
Will predigen und sprechen
Dem Kaiser und vom Reich“

koki lietuwiskay tiel ishsimano: „A sawo Zodi nelauku, as konyhsiu ir kalbestu nu Ciecoraus ir Ciecorystes. Pamato Prysahy stow i Atmeni tie Godzei isalti“

„Max von Schenkendorf,
geb. in Lilit am 11. December 1783,
gest. in Koblenz am 11. December 1817.“
Paminklo Apaczia yra ashrunkampe ir koki Meteri auksta, ant todes pasikla pusketwirti Meteri aukstais wirshyjis Pamatas i

Max v. Schenkendorf
geb. am 11. Dezbr. 1783
gest. am 11. Dezbr. 1817.

gywen. Prie Paminklo Atdengimo jis ir i Lilje buwo parteliaweg ir Szwentes Dienoje jam ne menta Garbe isredhya tape. Ant ands Szwentes buwo petam dar Oberprij dewis, Oberburgemistras Karaliaucyus Miteso, Wyresnyjs Provincos Deputieris Saim Groms Culenburg, Prassen bey kiti auksti Sweczei atkeliaweg. Paminklo Atdengimo tape per Tolrasi Ciecorui bey Princui Albrektui buwo. — Tas Plecius, ant kurio Paminklas stow, yra dabar „Schenkendorfsplate“ pramintas.

palierito
raudono
smėdijso
Granito-At-
mens ir am-
tojo stow
Giesmenint
Pawidalas
beweit antra-
tief kaip
Gywasties
Didume.
Wistras i
Paminklo
yra Aboez
Kaltojis
Martins En-
gelke, kuris
dabar
Miestelbi
Blasewis
pas Dresde

Priedelka prie № 40 „Tilzes Keleivis“.

Tilžėje, 3. Oktobri 1890.

„Tilžės Keleivis“

su nieka nekaštijancze Priedelka:

„Landwirthschaftliche Mittheilungen“ (Zemes-Gaspadorystes Bines),

pareina Tilžėje kas Nedelę Petnyczioj. Apstelawimai ant šito Laikšo yra ant

Bertaino Meto po 50 Pf.

Tilžėje Kehländerio Knygū Drukorijoj, o kitur prie wisū Pusto Anštaltū priimami.

„Tilžės Keleivis“ praneša šale naudingū Surasymū bey wisokiū Pamokinimū swarbjausus Dalykus iš kasdieniškiū Nufitifikimū, Zemes bey Ciecorystės Saimo Surotyjimū, Bines iš Miesto bey Prowincos, Prisaikintujū Subziūs, Papasakojimus, wisokę Bine. Turgaus Prekes iš Tilžės, Klaipėdos bey Karaliaucziaus, Priminimus, kada ir tur Galwijū bey Arklū Turgai nulaikomi bus, toliaus Malkos Pardawimo Termynus, Kublicio Prekę, Gromatnyczia i. t. t.

Apšakymai po smulkeis Raštais drukawotą Cilę už 10 Pf. Perstatymis i Lietuwiską Kalba nekaštoj nieka.

Drukoriija „Tilzes Keleivis“

J. Kehländer bey Sunus.

Kas paslutiname Gzese Swiete nufidawe.

Įš Wokietijūs.

Berlyne, 25. Sept. Apie menkay Dumū tepadarantjji Paraką, kursai prie Siometiniū Ciecoraus Maneweriū daugiaus kaip ikišiol išbandytas tape, rašo „Racional-Stg.“ šiteipo: Birm wisako ne-reikia dumoti, kad tas naujysis Parakas ne-yoktiū Dumū nepadaro, nu to niekubudu negal kalbama buti; Dumū Pasidarymas yra ale toks menkas prieš senaji Pa-raką ir Galejimas ant Rusislepimo toks menkas tiera, kad dabar Pasilaikymai powisam kitokie yra pastoję. Menkieji Dumai yra melinoki permatomi Garai, kurie ney Ukanoi, ney Myglai, o ir ney šwiešiam Drui be esant Zalnierius neužslepa, bet tikl weikej iššiblainy-janti, melinoką, ir jau iš pat Bradziūs permatomą Kateki tepadaro. Įš to ir šekas, kad po girdetojo Szuwio ney jokiu Budu niera galima numanpti, tur Szowentjysis stow, ypaczey prie didesnio Atstumo. Brie Infanterijūs Szutcas dar ney ant 100 Meteriū per Dumus niera išbūdamas, o prie Ar-tillerijūs ney ant 600 iki 800 Meteriū. Brie to dar prisideda, kad Gimierū Szuwis teip silpnay škambas ir trumpay plyštas tiera, kad iš didesniū Atstumū jis powisam niera girdimas. Tokiujau Budu yra ir Plyšimas Artillerijūs Ugnies numazintas, nes toly nualdan-

tyšis macnustis Škambėjimas senojo Parako yra dabar pasliowes. Todėl teip Infanterija, kaip ir Artillerija nu greito Suradimo prie Szowimo apsau-gota pasliiekta. Kad ji ale wieną Ški nu Neprieteliū pamatyta yra, tay Pa-rakas neb' gal užslepti, kaip toktai pirma nufidūti galėjo. Dabar daugiausey ant to pareina, kad prie lygaus Įšpa-žinimo ant abiejū Pusū gers Ginklo Bartojimas Wiršy tur palaikyti. Įš Wisfo jau dabar tiek iskrasta tape, kad naujysis Parakas geray iššibandes yra.

— 26. Sept. Dabar wis daugiaus tas Priewalingumas išširodo, kad Zal-nieriu Upredas kitoks tur pastoti, nes šendien wartojamasis Karo Laikui nie-kubudu nešipritinka. Ant to ypaczey „Szeleziskoji Seitunga“ po Atlikimo Ciecoraus Maneweriū nurodo. Žiban-tieji Szalmi (Elmes), tuleropieji žibantieji Metolo-Dalykai, baltoji Kira-steriū, margoji Huzarū Mandiera bey daugel kiti Dalykai ypaczey deley menkay Dumū padaranciojo Parako jau iš Lolo teip aikšley matomi yra, kad Upšowimas Kaiteliū bey Numie-ryjimas ant Infanterijūs tūmi labay palengwintas yra. Wokiskasis Waiskas yra naujausame Gzese wienatijis, kursai ant wiršutiniūs Szlowės teip labay Bertjybės beda. Mastoliskieji bey prancuziskieji Infanteristai iš mažo Atstumo, ypaczey ant Zemes gulėdami,

Atiems kune powisam prapūla. Žiems priekais stowent wokiskieji Zalnieri todel per daug Įškaddos turetu. Dabar teip rodos, kaip kad Upredo Bertaisymas Waisko Kokunduse wiens wisuwryausiū Dalykū pastos ir kad zalnieriskoji Wyriausybe su Atlikimu ano Bertaisymo tiek galedama pasiskubys.

Szpanadowj, 22. Sept. Ant aukštesnio Padawadyjimo yra karališ-keses Fabrikes su Moteriū Darbu Rakties Laike pasliowustos.

Įš Šterektiū bey Ungarū.

Byne, 26. Sept. Meriskay-šle-ziskame Angliū Walsczuije iš naujo Sztreikerawimai prasidėjo. Rokie 6000 Darbininkū tenay sawo Darbą esantis atmetę; apie Briežastes šito naujo Sztreikerawimo ale dar ney jokius twirtūs žiniūs niera parejus. Wisi Kalnastimai Uppgardej Miestū Ostrau bey Karwin yra deley didžiojo tarp Darbininkū pasidariusojo Sujudimo su Zalnieriis apstatyti.

Įš Prancuzijūs.

Paryze, 24. Sept. Pasigyriną su Atšikeršjimu prancuziskieji Gen-drolei dar wis negal atmeti. Teip ant Paweikšo Gendrolus Bagy 15. Armeturui wieną Dienūs Paliepiną išleido, kuriame jis tus Zalnierius, kurie prie Kalnū Manewerio drauge buwo, labay pagira ir su tais Žodžis pasibaiga: „Romandierjanthsis Gen-

drolus yra mandrus ant to, Wyrams Paliepinus dūti, kurie Dienoje didžiojo Meginimo tikrai Vainėjimą prancuziškoms Joniems parupys." Tą yra jau tulafis Gendrolus įkęs, kuriai po to bedningan „Dienoje didžiojo Meginimo“ prašpieliavo.

— Apie 3000 Audejū Mieste Kalais streikierija. Vitenintai engliškū Nemestininkū Draugysziū, kurie Susirinkimui pirma minetū Darbininkū pribuvo, pažadėjo Streikieriantiems Pagalbą wisū engliškū Darbininkū parupinti.

— Dvanai pėtinioj Prancuzioj wis didesne Priegada atgabena. Gelžkeltrukiū Gijmai tarp Marseille bey Lyon yra powisam pasiliowe. Niemai bey Miestai prie lps Rhone gulentieji stow po Wandenimi; wiens Popostū Butas Mieste Marseille, kurio Tamorai daug Milijonū Wertybę tur, yra nu Emano supustytas. Iškio 16 Žmoniū nuskendo.

Is Italijos.

Ryme, 25. Sept. 20. Septemberi yra 20 Metū prabęge, kaip italieniškieji Balnerei i Rymą itrauke ir Popiežiaus swietiškoji Waldonyte czionay pasiliowe. Atsiminimas hitos Dienos buvo Italieneriū wyriausame Mieste todel ir ypatiskay hwenziamas. Ant Paliepimo Karalaus Humberto tape wiens Wainikas prie Grabo Wiktoro Emanuelio padetas, weliaus ir wiens Wainikas Warden Rymo Miesto prie Bartū Porta Pia (pro kurius Kartą Traukimas buvo nusidawęs). Kaip hiczion Wainikas padetas tape, ypatiskas Atsitikimas nusidawe. Szwentis Trukiui parejus, wiens karaliskas Romisars Atsiminimo Kalbą laike ir po to antrasis Kalbetojis

tus Karzygius pagyre, kurie uz Walnybę bey Dewiskes Wienybę yra pulę.

Is Maskolijos.

Petersburkyj, 24. Septemberi. Maskoliū Cicorus uzsilaito dabar Miestelyj Spala pas Stierniewice Lenkuse, kur jis didiose Giriose Palydejime jo ten teipjau pakwiestojo Szwo-gario, Ericio nu Humberland, potam Growo Berg bey kitū aukštū Personū, ant Medziokles eina. Miestelyj Spala pasilikta Cicorus tris Medeles, po to jis wieną Medelę i Stierniewice pasidus. Tenay jau pirm ilgojo Czesio ciecoriskame Paloczuje ant Priemimo Cicorans bey jo Sweczū Prisigatowyjimai buvo laikomi. Kaip Krafawos Ceitungai „Czas“ is Waršawos yra rahoma, hi Syki teipjau kaip prie kojnos Cicorans Keliones labay didi Apšidabojimo Damadai daromi buvo, kurie ant Apsaugojimo Cicorans Personos pries kole Nepalaimą dereti tur. Teip i Stierniewice bey Apygarde didis Skaitlus slaptūjū Policistū parejes yra; Darzo-Gire bey Gzwoliū Daržas pas Stierniewice jau pirm wieno Menesio Swetimiesiems uzdyrtas tape, ir wisi Tiltai bey Gelžkelio Berėjimai ipilguny Gelžkelio Lynyjōs nu Waršawos iki Koluški yra su Balnereis apstatyti. Deley Berbegimo ciecoriskajo Trukio buvo tie Relewei, kurie Panedelhj ant Sztaciono Bzin parejo, septynes Adynas pagal tikrą Žodzio Iksimanyką Wezimuse uzrakinti ir jie ne antkeziaus paleisti tape, ikitol ciecoriskasis Trukis šalin isbėges buvo.

— 26. Sept. Ant Padawadyjimo Ministerio Keliū Budawoniū yra Ministerijs Urėdinintai i Lentus bey i baltiskases Prowincas isjiusti, jeib

tenay pristatytisius Gelžkelio-Uredinintus Mokejime maskoliskos Kalbos megintu. Tie, kurie maskoliskaję Kalbą nepritenkanczey mok, tur pagal Prancuzišką Ceitungos „Nowoje Wremja“ tūjau paleisti tapti.

Is Turkijos.

Konstantinopelyj, 25. Sept. Apie Nugrimzdimą turkiskajo Karo-Sziepio „Cytogrul“ yra wienai wofiskai Ceitungai hiteipo rahoma: Sziepis Cytogrul gul hendien ant Turū Grunto prie Krafto Zemės Japan ir yra su jawimi 557 kamius turkiskus Marynes Wyrus i šlaphsius Kapus drauge papleses. Sziepis buvo senta, is Medziodirbta Padaryne su paiskadyta Maszyna, ale toktai Priejastis jo Nugrimzdimo nebuwo. Jis tape rhtasiatiskose Jurose nu wieno anū macnujū Szturmo Sukuriū uzpultas, kurie irgi geriausiem bey naujusiem Sziepiems priegadingal pastoti. Tikt labay gers Persimanymas Sziepio Wado czionay Işgelbėjimą tegal atgabenti. Neik wis Akis ant Barometerio prie Sztyro laikyti ir tą Mieri jėškoti, ant kur linkay gywasis Sidabras žemyn pūla. Nes Dro Spaudimas cze didesnis arba menkesnes pastoja, kur Sukurio Taka prasideda arba pasiliauja ir tokiu Budu Barometeris Sziepio Wado geriausiojū Robininku pastoja. Nu tokio Apšidabojimo ale Kapteinis Sziepio Cytogrul kaip kad rodos nieką nezinojo, be Szturmui besiantejant tikt Diewui „Allah“ Wisą paliecatwojo ir teipo Brapūlimui priešais ejo. Tą buvo nu Sultono Apširikimas, toki didi Sziepi wienat po turkisku Wadimu swetimases nepazystamas Jures isjiusti bet cze swetimo persimananczio Wadobutu reikejus.

Apšakymai.

Piningu.

Pasabniū ir ant ilgo Czesio Apotėkū Izczkū turū nū 4% prasidedant be Tasso etc. isdūti. II. ir III. Wietai turū Žmonū Piningū po 4 1/2 ir 5% wis, jūjū norint. Dalis Piningū yra jau ir pirm Izgazerawimo dūdama.

C. Albrecht,

Tilzėje, Mittelstraße 45

7000 ir 9000 Mk.

yra ant wienos arba daugiaus Dalū ant pirmūses Wieros isdūdami. Pasiklausti prie

J. Gafstein,

Tilzėje, Kasernenstraße Nr. 23.

Matrujū Szluzmos Kungos

yra gaunamos prie

J. Reylanderio bey Sunaus.

Die sechsmal wöchentlich erscheinende

„Zeilster Zeitung“

(Nr. 6042 der Zeitungspreislifte)

mit den Beiläutern:

„Instriertes Unterhaltungsblatt“

(wöchentlich)

Landwirtschaftliche Mitteilungen

(wöchentlich)

und
„Frauenblatt“

(wöchentlich)

bringt telegraphische Depeschen, telegraphischen Produktionsbericht von der Königsberger Börse, Leitartikel, Politische Wochenübersichten, das Wichtigste aus der Tagesgeschichte, Lokales und Provinzielles, Landes- und Hauswirtschaftliches, Briefkasten, Rätsel, Berliner Rubelfurs, Familiennachrichten und ein reichhaltiges Feuilleton; ferner werden in der „Zeilster Zeitung“ die vollständigen Gewinnlisten der Königlich Preussischen Klassenlotterien zum Abdruck gebracht. Die interessantesten Stützen „Neue Wälder aus Zilfiss Bergangenhelt“ werden in der „Zeilster Zeitung“ fortgesetzt werden.

Anzeigen finden durch die „Zeilster Zeitung“ die weiteste und wirksamste Verbreitung.

Der Abonnementspreis beträgt bei allen Kaiserlichen Postanstalten

vierteljährlich nur 2 Mark 25 Pf.

Die „Zeilster Zeitung“ hat auch den Postdebit in Ausland. Die Expedition der „Zeilster Zeitung“.

Pawafaryj f. W.
pra man ant Kelionēs wiens
Kaiser-Mentelis, pilkaj-
jūds, su didze ištūta upkafle,
prapūlēs. Uš graudenu šū-
tūmi, tū Menteli nepirkti ir
pažadū tam, kūrš man jū
mel atgabēs.

6 Mt. Atlyginimo.
Martyns Jagst,
Cimerninkū Mištras,
Bersmentinuse pas Ratyčius.

Pigey! Pigey!
Gelziēs-Kartēs, Ušēs,
Būfšas, Decimal-Swarczius
deutay budawotus, o tacziaus
pigey. Duples, Kurenimo-
bey Uždarymo-Duris, Viber-
Czerpes, Plytas, Stogo-
Czerpes, Cementū, Stogo-
Bappes.

Kaip ir misofitū
Gelziēs-Zaworu
ant pigiū Prekta prišūlo

F. Otto Schulz,
Rilšeje, prie Javū Turgaus.
Prima Akfel-Weilus,
kaip ir Ekerspjuklus gatavus
ir pēlytus uš Ušiškowēšima.

Concurs-Verkauf!

abgezogen u. pro Sekunde
reguliert, jede Uhr mit Se-
kundenzeiger u. Emailblatt,
2712 Stück Nickel-Reimt.
in 6 Rub. gehend, anstatt M. 16
nur M. 7,45, mit Goldrand,
Goldzeiger M. 8,45 und 1478
Stück Cylinderuhren, gravirt mit
Goldrand in 6 Rubis, früher
Mark 23, jetzt Mark 10 zu ver-
kaufen. Ferner 3427 silberne
Stempelte Goldrand-Reimt. in
10 Rub. gehend, mit Präzisions-
werk, allerbeste mit Goldzeiger,
früher Mark 31, jetzt Mark 15
einste M. 16, für Damen sammt
Kette in Atlas-Stui M. 16—17, in
4 Karat. Gold anstatt M. 60 jetzt
Mark 32, breiter Goldreif am
Nifferblatt Mark 35, 3 Edel-
Savonet M. 38—42 mit Kette
in Etui ca. 828 Anter-Reimt.,
Silberbedeckn 15 Rub., Brequet,
Spöral und Goldrand, beste und
verhasteste Uhr anstatt M. 45
Mark 23,85, in 14 Karat. Gold
M. 60—70, 3 Goldedel M. 100
bis 120. Agenten 8 Proj. Rabatt.
Verkauf vollfrei. Nachr. aber un-
erlangte reelle Garantie 3 Jahre.
Liefert wird das schönste vesse
und dauerhafteste. Für nicht
erlangendes das Geld zurück, somit
kein Risiko. Briefe 20, Karte
10 Pf. Porto. **Eugen Se-
minger, Uhrenfabrik, Kreuz-
lingen (Schweiz).**

Das größte Glück auf Erden

ist nicht der Reichtum an Geld und Gut, sondern die Gesundheit. Viele Kranken erkennen ihre wahren Leiden nicht, und lassen sich als Magenranke, Blutarne Bleich- und Schwindfüchtige behandeln. Betrachte man nun bei den meisten Kranken die sich zeigenden Symptome genauer, so wird man finden, daß Wurmkrantheit die Hauptrolle spielt; so manche Medizin wird gegen obenstehende Leiden eingenommen, wäre aber besser ersetzt durch ein Wurmmittel des bekannten Spezialisten **Theodor Konekly in Stein bei Säckingen.** Die sichersten Symptome eines an Bandwurm, Spuhl- oder Madenwürmer Leidenden sind: Abgang nudel- oder kurbisähnlicher Glieder und sonstiger Würmer, sowie Blässe des Gesichts, matter Blick, blaue Ringe um die Augen, Abmagerung und Verschleimung, stets belegte Zunge, Verdauungsschwäche, Appetitlosigkeit, abwechselnd mit Heißhunger, Uebelkeiten, Aufstoßen eines Knäuels bis zum Halse, stärkeres Zusammenfließen des Speichels im Munde, Magensäure, Sodbrennen, häufiges Aufstoßen, Schwindel, öfter Kopfschmerz, unregelmäßiger Stuhlgang, Jucken im After, Koliken, Kollern und wellenförmige Bewegungen, dann stechende, saugende Schmerzen in den Gedärmen, Herzklopfen, Menstruationsstörungen. — Zahlreiche Atteste aus allen Kantonen beweisen die Vorzüglichkeit der Methode. — Dauer der Kur 30—60 Minuten ganz ohne Berufsstörung. Bei Bestellung ist Alter und Geschlecht des Patienten anzugeben. Die meisten Kranken, welche solche Nixtur versuchsweise nahmen, waren von Würmern geplagt, während andere damit die dem Körper sehr dienliche Entfernung aller Unreinigkeiten zu ihrer Zufriedenheit erzielten. Die Kur ist unter Garantie der Gesundheit vollständig unschädlich.

Lietuviškas Gromatu-Suskatytojis,

pagal tūri Kojuas paš sawo Rašymo Darbus atšilkti gal, kaip antay: **Stundas, Cesionus, Kuntraktes, Wesselius, Skolōs-Raptus, Volmaktes, Testamentus** i. i. t.
Potam Wyriasybiems siunčiamus Raptus, butent: **Amts-
vorstėriui, Paprašymus prie Landroto, Pašigūdimus
prie Regierungōs, prie Ministerijōs, Paprašymus prie
Gendrol-Romandōs, Maldōs Gromatas prie Wiešpaties
Ciecoraus** ir daugel kitato. Preke: **tikt 75 Pf.** Kad **80 Pf.** Gromatū Markšė isuntami yra, frankierūtay per Poštū.
Gaunamas prie

Adolf Stahl, Szilofarcziamoj.

**Bybeles,
Testamentus,
Giesmin-Kungas**
(mokškas bey Lietuviškas)
wisofiuše Ištisimuse
prišūlo
Papieriaus-Kupryntė
nu

M. Beister.
Rilšeje.
Wokiecz. Ulycz. Nr. 50.

**Jono Pridrikio Starkio
Kasdieniškos
Ranku-Kungos**

iš mokškos Kalbōs i Lietuviškū
Kalbū nū Moskotojo Jurgio
Meska czo perwerškos, kurose
Rytmečio ir Wakaro Maldos
ant kojūds Dienōs per wisū
Nedėly yra, ir nobažni Paragin-
mai, Maldos bey Giesmes ant
wisū ewangeliškū Szwenciū ir ant
wisofitū Giesū ir Pašlaimū žmo-
giško Gywasties, Smeikatoj, Li-
goj ir Smertije, — yra isdruka-
wotos ir prie manes kaip ir
wisū Lietuwōs Rnyguintū pirkti
gaunamos.

J. Rehlenderis bey Sunus.
Nachweisungen
zu den
Bau-Unfall-Anzeigen
sind zu haben in der
Rehländer'schen Buchdruckerei.

Die
„Kleine Tilsiter Zeitung“

(Zweiter Nachtrag der Zeitungspreisliste für 1890 Nr. 3214a)
mit der illustrierten Beilage
„Der Zeitspiegel“
erscheint jeden Freitag.

Die „Kleine Tilsiter Zeitung“ bringt eine wöchent-
liche politische Rundschau, das Wichtigste aus der Tages-
geschichte, Lokales und Provinzielles, Schwurgerichtsberichte,
Vermischtes, Marktberichte, Holzverkaufstermine, Subhastations-
Kalender, standesamtliche Nachrichten, Rubelfurz, Brief-
kasten zc.

Der „Zeitspiegel“ bietet den Lesern auf seiner ersten
Seite stets das vornehmste Ereigniß der vergangenen Woche,
aus berufener Feder geschildert und illustriert, ferner Ro-
mane, kleinere Novellen, Humoristisches, Rebusse, Räthsel zc.

Bestellungen auf die „Kleine Tilsiter Zeitung“ mit
der illustrierten Beilage „Der Zeitspiegel“ zum Preise von
50 Pfennig vierteljährlich
werden in Tilsit in der Expedition, Hohe Straße 67,
auswärts bei sämtlichen Postanstalten angenommen.

Anzeigen

werden à Corpusspaltzeile 10 Pfennig berechnet.

Die Expedition der „Kleine Tilsiter Zeitung“

Mano Knygū Drukavoneje yra sekancios Knygos drukavojamos ir gaunamos:

Lietuviškų Kalboje:

Kasdieniškos Naukū-Knygos geros ir piktos Dienosje kurose yra: Paraginimai, Maldos ir Giesmės 1. Sweikiems, 2. Smūtiems, 3. Ligonims, 4. Mirštantiems Raip ir Kalbėsei, Dufaujimai ir Maldeles, Mirštantiems pasitaiti. Podraug Apdumojimai ir Maldos ant Szvenczu. Su Karo, Brangybės, Māro ir Palajaus Maldoms, ir su kasdieniškomis Maldu-Knygelems. Palinksimimo ir Atgavimimo Maldoms ir Giesmės Nešezoms, Bagimbanczoms, Szekauinkėms ir Nėvairingoms. Nū Sono Pridrito Szarkio.

Dr. Martino Luterans mąstis Katgismas, trumpai išguldytas. Iš wiktisės Kalbės Lietuviškay perstatytis per C. W. D. Slogau, Tilžės Wytstupą.

Rašymas wieno Kelaujencio Judo. Iš Senovės Ezėje, Metė 33 po Nigimimo Jezaus Kristaus Dešimtas Susikalbėjimas apie Pirmparagawimą amžindis Gywatės.

Ertyu du. Paweikšlas pagal Diewo Žodi wisiems. Kritšzoniams ant nobajno Apdumojimo. Iš wiktisės Kalbės perwerstas nu Jurgio Mestatczjo.

Naujas pageriptas Mofšas Puntus daryti, kurjai nū daug žmonū Swiete ešancziujū gardinams yra. Prekia 10 Peningū.

Pamokinimas apie Malda. Iš wiktisės Kalbės i Lietuviškaję peritatus per K. Keiš, Kunigą.

Musdawimas Kentėjimo ir Mirimo musū Pono ir žgančiojo Jezaus Kristaus pagal Ewangelistų Mateoju tytoį Pėnyčloį pasitaitytinas.

Keleiwjo Žodis apie tris Kalėjimus Powilo.

žgančiojo Tuzgenimas prie žmonū Szirdži.

Wiešpats ateis Dangaus Debesyse, su dibe Szlowe ir Mace Swieta sudyti, ir wisi šwenti Angielai ateis tada su jumi.

Szendien! Wiernas ir labay reikalingas Paraginimas, wisa sawo Gynasties Ezėj ant titros kritšzoniškos Nobajnyštes wertai wartoti.

Cze tikt ešam ežėšklay, Bet ten busim amžinay. Szirdingi Apdumojimai iš to Musdawimo apie Bagoczū ir apie waringajū Wozori. 24 Seiten Duodez

Miernyštes Žegnone išguldyta per piktus Pasėjimus Nemternyštes. 20 Seiten Duodez.

Mš ne turu Ezėso. 20 Seiten Duodez.

Welžjams, dar Siki Paityk! 12 Seiten Duodez.

Ar tu esi gataws? Klausimas naujam Mėtui ir tožnam Ezėjui. Nū J. C. Kyle. 10 Seiten Duodez.

žigelbėjims iš didžios Priegadės. 10 Seiten Duodez.

Per welay! Dewawimo Bassai Pėloje per welay pabudusio Griekininko. 8 Seiten Duodez.

Sugryžims pas Tėwą. 8 Seiten Duodez.

Suskalbėjims prie Stālo. 8 Seiten Duodez.

Du Kėlin ir ju Galai. 8 Seiten Duodez.

Jėzus Griekininku Prietelis. Nū wyrausopo Konfistoriatoro Teodoro Kardelo Jurgio Wolterodorpo. 8 Seiten Duodez.

Alėnija pagal Jobjus 148. ir 150. Psalmu. 8 Seiten Duodez.

Tilžėj. J. Rehlenderio ir Sunus.

C. Lück'io

senay pagirtasis ir wisucės geray išbandytasis **Sweikatos - Zoliu - Medus** bey **Zoliu - Tije**,

labay gera ir tiksiol nepereita Namū Priprowa prieš Kosuli ir Kalko-Užibimā, Kalko - Glemes, Plaucziū bey Bertlės pitkesnes bey piktas Pigas, taip ir prieš Plaucziū-Mytimā, Krutines, Gylū-, Kėpėns bey Intšezziū Pigas. Geriausias Atlin-dyjimas už Szauunmā sids Priprowės yra ta Dpatybe, kad Wisi, kurie kitokės Priprowas išbande, wėl galiausey geriausey išbandziūdsjo Zoliū Medaus prasė ir dymni yra tie Pasisekimai, kurie tūmi sulaukti tape. Tay nera ney jokė Pasleptinės Priprowa, nės kas Plėczkoje randasi, tay yra wiršny ugrasyta. Gaunamas Plėczkose po 1 Mk., 1 Mk. 75 Pf. bey 3 Mk. 50 Pf., o Zoliū Tije už Pakeli po 50 Pf.

Wienat tikray gaunamos, kad wiršutinoji Sargybės Marke užspanka stow, Tilžėje prie Aptieforaus Böhmer, Heinrichs-waldėj (Gasthuse), Kaufenuse, Rusnėje bey Mehlaus-tiuse Aptiefoj.

Bagerintos Szweizerpiles nu **A. Brandt** Mieste **St. Gallen** (Szweicriū Zemėi.)

Smagliausi ir pigiausi Priprowa prieš lietus Widurins. Wyriausis Dalyks, iš lo ji pasidaro, yra cascaro sagrada, Zelmenis Dalyks, kuri aufšeziausey pagirtieji Lieforei yra priwelhyje, taip aniy Prof. Drs. Senator Berlyne, Drs.

Thompson Parhyje, Profes. Drs. Massini Mieste Basel, Szitos šaunioles ir geray išbandytosės Piles yra daugiausose Aptiefose po 60 Pf. bey 1 Marki už Dezele gaunamos. Keikta geray aut wiršny stowencziūs Markės padaboti. Wiskas fiteip išweidenczes Dezeles neprimalo nieks priimti. Wyriausoji Pardawimo Wieta Lintū Aptiefoj Karaliaucejue, Hintere Vorstadt Nr. 5. 1 Mk. 10 Pf. Posto-Maršėje isuntant yra jos frankierūtay prisuntamos i Browincą, kur tikt norima.

Sechzig Kirchenlieder für die Schule.

Vorrätig bei **J. Rehländer & Sohn.**

L. Meyer, Reiden u. St. Ludwig Schweiz, Elsass

versendet franko gegen Nachnahme gereinigte Bettfedern pr. 1/2 Kilo 80 3/4 u. 80 3/4 ferner dampfgereinigt, ärztlich empfohlen à 1 Mk. Für seine Deckbetten à 1.50, 2.-, 2.50 u. 3.-, Prima Daunen à 1.30, 5.-, 6.- u. 7.-, Rosshaar à 1.20, 2.- und 2.50. Matratzenwolle à 1.- und 1.50.

Wiederverkäufer Rabatt!

In dem auf Mittwoch den 8. October 1890 im Lascheit'schen Gasthause hier selbst für das hiesige königliche Forstrevier anberaumten Holzverkaufstermine können bei angemessenen Geboten einige Birken-Ruzenden, ungefähr 380 Stk. Nadelbauholz ungefähr 1400 Stk. tannene Stangen I., II. u. VI. Klasse, sowie einiges meist anbrüchiges Drehbrennholz zum Verkauf gelangen. Vor dem Beginn des vorstehenden Holzverkaufes werden 416 Stk. alte Kainitsäde zum Verkauf gestellt. Schmalleningten, 29. Sept. 1890. **Der Oberförster.**

Lietarstwa, wadinama Dr. Spranger'io **Magentropsen** gelba tūjau prie Widuriū Re-galiū bey Krampio, Wymūs Galwūs Skaudėjimo, Bilwo Skaudėjimo, Widuriū Kufšlum ir piktū Atšidusėjimo, Nyswaj-gimo bey Kranjo Pogedimo Prieš sunku Widuriawima yra ji labay gera Priprowa, kur greitay ir be Skaudėjimo leng-wins Widurins padaro, o i Norą Walghmo padidina. Gaunama Tilžėje Aptiefoj wyriausia Wieta H. Wächter'io žalioje Aptiefoje, Plėczkoje po 50 Pf. ir 80 Pf.

Walnas Pardawimas.

Dpatyškū Priežaszziū dēletu ab sawo Skirwyteį gulem **Gruntstuki**, pasidaranti **Gywenamoses**, dwiejū Stalbu Troba bey wieno pruf. Muru Diwūs Zemės ant pasabnū židėrejima pardūti. Piktū Noro tieji gal maldūtis prie **Ermono Waszio**, Skirwyteį pas Rusne, Nyswaj-

In unserm Verlage sind folgende **deutsche Kalender für 1891**

erschienen:
Großer Tilsiter Familien-Kalender mit Illustrationen, Preis 50 Pf.,
Kleiner Tilsiter Familien-Kalender, Preis 25 Pf.

J. Rehländer & Sohn, Tilžėje.

Įš Lietuvos bei abiejų Prūsų Prowincijų.

Tilžeje, 22. Septemberi. Priležo Bono Dvarionis Urbanis Ullojuse tape per Atlau-lingą wiendą Piningą Spintės wienu Už-aldės Gromata apte 3000 Markū, wiens uštinās Intaro - Žegorus su Rėbikė bey du uštinu Wenczlawonyšės Žiedu pawogiu. Jra graudenama, tus pawogtāsius Dailtus ninau nepirkti.

— 25. Sept. Kaip dabar žinę gauname, nus nu 1. Oktoberio š. M. iš Tilžės wienu nauja Ceitunga išleidiama, kuri ypatinga Meri turės. Išleistiokis bey Rėdytojis tās Ceitungos yra Wierės Dalykū Mokytōjis Synagogės Walszcziaus Pons A. Levin.

— 27. Sept. Žraukimo Paltėpimuse wiens Szuilės Mokytōjems, kurie simet ant išbandymo itraukiami bus, yra sakta, kad jie prie tās Szuilės Mokytōjū Kumpanijės, kurie kuriōs jie priklauso, turentis maldātis. Ši to galime numanyti, kad nu dabar ypa-tingos „Szuilės Mokytōjū Kumpanijės“ ant išbandymo Szulzindis itaisomos bus.

— 28. Sept. Didegė Rowg su wienu nūdinga Angimi (Kreuzotter wadinama) wieny wienu Moteriskė ištriwoti turėjo. Drie Grybū Wafimo ji tą Žaltį uždawo ir ant jo su Kurbū wiršuy muše, jeib ji nu-lybhtu. Tas Mūšimas ale nebūwo toks macnus, kad Gywolis is to sawo Galo butu nūwēs. Sznyppšdams ir aukštay iškilēs jis ant Moteriskės wiršuy pūle, teip kad ji šalin- padėgti turėjo, itkol jei galiausey pasifese nu wiendās Walfōs Kupetās wieną Kartę sugrėbtū, u ture ji atšigyne. Wienol Žaltis ir ant Kartės po pirmojo Mūšimo wiršuy pūle, teip tokiu Budu Moteriskėi artziaus pareitū. Ji dabar ale dar Kartę mūšdama jam Galg badare. Moteriskė nu Jgasczjo teip labay perimta tape, kad ji Drugi gawo ir dabar gūgdama Patale tur guletū.

— 20. Septembri. Pirm- keli Dienā prasplatino ta Pastaba, kad Wienu A. pas Dwarą M. wienu piltā Arklitā Wiga esanti prasidėjusi. Tājau buwo Poli- tōjėi žine dādama ir su Jgasczju tolesniōs žinidās laukama buwo, nēs Jždraubimas ant Weto Bertainio, Arklis is Staldžio neš- kėpti, butu per didis Apsunčinimas. Tas Dalyks ale galiausey toks piltis nešfirode. Kaip Kreizo Landrotš su Gywoliū Lieforumi teip teles Szandarais, kurie tus Arklis ušgauti turėjo, i auq Kiemq atkeliawę buwo, šifirode ta Wiga tikt kaip piltėsnios Užandes ir ktōks Dawadas todel nebūwo reifalingas. Nors prie pastatintōkės Perkunhōs, kuri mūsā Kampq atlanke ir tikt keli Trinkei gūbūwo girdimi, tay tāmi Jškada pasidare. Wienu B. tape ant Ganyfōs 2 Arklitā, kuriudu prie priekalnitā Kojū supancjotū buwo, nu gūibo nutrentū; wiens sens Arklis ale wos 10 žingsniū nu ten astū stowėdamas ēde wliaus sawo Dobilus.

— 26. Septembri. Cicorus Szittkėmiuse, 24. Septembri. Užwakar wiens priekais gulencziame Nieske Wladis- lawowo nulaikytās Turgus buwo labay gūpny nu Biršėjū bey Wardawėjū aplankytas. Paczėj buwo is mūsā Pusēs tēnay didešnis Stailus Gaspadoriū wufeliawēs, jeib Jgā- wētū, kurios tēnay ant Stulio 20 iki 30 Pf. gėjūos buwo, kaip ant mūsū Turgū. Nors jau šicjon prie mūsū labay didi Žo-

postai Jgāu randasi ir dar didešni kasdien per Rubejū i mūsā Pusę pareina, tay is Mastollidės Widurio tikt dar dide Daugybė pareina ir didieji Kupczėj saw ant Jgā Paltalpinimo dides Trobas yra pasidawosę, kurios Tuffancziū Tuffanczėj Wietōs randa. Jū Kudrē toltaus eina, jū ir Jgāšs bėdnesnios pastoja. Jos isweizda nubadėjūos ir pa- wargūos; ankstusė Wėjimuse ant kitz kītōs sukrautos, bėdniausioses nu jū jau ant Ke- lionēs padwesa. Teip wiens Gaspadorus is N. Ramon bewazlādams prie sawo Wėjimo pajurėjo ir 2 negywi Jgāi tame atrado. Keli didešnieji Kupczėj itaiso Jgā Szėrimo Wietas, jeib tada, kad Jgā Siuntimas yra pasiflowēs, tūjau su Jšsiuntimu Jgā Rė- menitā prasidėti galėtu.

— 23. Septembri. Tay buwo Pėta Laikė ant tosko Žegorus 1, kaip Szulzauinke Marie H., kuri prie Ulyczioj Welfgerberstraße gūwenczjojo Nymninko Bono A. Szulzmoje stow, Ugni Wirimo- Māšnyoj pafure. Ta Walfā, surę Wergg ant Ugnies wartejo, uenorejo is Pradzidės geray degti, o kadangi Kufarta stubinos, tay ji šardini Petrolėjōs Rych pāme, pasiflawe pas Māšnyq ant Zemės ir užpyle tada Pet- rolėjū ant Walfōs, nors šī wienuj Wietoj dar silpnay dege. Kas nešwengama buwo, dabar sekancziame Aklēs Mirksnyje nusidawė. Tame patime Aklēs Mirksnyje rowėjo wisa ta Walfā piltose Liepsnose, didi Ugnies Sjlūta išsimuše is Kalfāto Stylēs ir uždėge ir tū Petrolėjū, kuri šardinate Rych buwo. Nylas persprogo ir deganczjoji Petrolėja už- wartwėjo ant wiso Kuno lūpawanczjošės Wergōs, kuri teipjau Aklēs Mirksnyj šwiesose Liepsnose rowėjo. Nymninkš Pons A., furjai hale efanczjoji Stuboj užsilaike, išgirdo su wienu Sykiu Smagineš pereinanti Bagalbdės Szauk- smq ir tājau i Kufng nufiskubino. Jžgastingq Jzwilgi jis czioway iswydo. Ant Aklēs wertēs Werga, prie wiso Kuno degdama, šūne be Proto efanczjoj Baimėj ir wijus Ramus su sawo Rlystmu papilde. Liepsnos, Petrolėjōj Walfō gaudamos, dege teip mac- nę, kad Gelbėjimo Darbas labay priegadinas buwo, nēs nebūwo galima, Regillustingajei prisiartinti, jey nu Ugnies Roud las pats apšaugotas pasifliti norejo. Pons A. ale tikt alylay Regillustingajei išgelbėti apšiemė. Ka- dangi jam tr daug Proccēs pridedant nepasif- seke, Wergai Drabužius nu Kuno nuplėsti, tay atšigabeno jis greitay wieną Ribiq Wan- dens ir jū ant Deganczjošēs užpyle; kol Liep- snos ale powisam užlopinios buwo, tay dar tikt ilgesue Walanda praėjo. Tame Tarpe Werga be Nusmanymo buwo pastojusi ir wos Gywastilēs žymi beškreipti galėjo. Kaip Lieforus ję potam perziurėjo, jis prie jōs išgastinas Ugnies Ronas atrado prie Rankā, prie Krutinēs, prie Pilwo; Weidas teip baifey hra apdėges, kad Nepalaimingoji wos be hra išpazystama. Kaip priwadintās Lieforus pirmaji Apristmq buwo uždėjęs, tape jū wienuj Karėtoj i Niesko Ligonbuti nugabenta. Pa- žeidimai yra tokte sukti, kad wargu bebūs galima, Gywasti tās Wergōs išlaihtū. Ir Pons A. prie Gelbėjimo-Darbo ne menkas Ugnies Ronas prie abiejū Rankā gawo; jis tur dabar Patale pasifliti ir teipjau Lieforaus Bagalba priimti.

— 23. Septembri. Tay buwo Pėta Laikė ant tosko Žegorus 1, kaip Szulzauinke Marie H., kuri prie Ulyczioj Welfgerberstraße gūwenczjojo Nymninko Bono A. Szulzmoje stow, Ugni Wirimo- Māšnyoj pafure. Ta Walfā, surę Wergg ant Ugnies wartejo, uenorejo is Pradzidės geray degti, o kadangi Kufarta stubinos, tay ji šardini Petrolėjōs Rych pāme, pasiflawe pas Māšnyq ant Zemės ir užpyle tada Pet- rolėjū ant Walfōs, nors šī wienuj Wietoj dar silpnay dege. Kas nešwengama buwo, dabar sekancziame Aklēs Mirksnyje nusidawė. Tame patime Aklēs Mirksnyje rowėjo wisa ta Walfā piltose Liepsnose, didi Ugnies Sjlūta išsimuše is Kalfāto Stylēs ir uždėge ir tū Petrolėjū, kuri šardinate Rych buwo. Nylas persprogo ir deganczjoji Petrolėja už- wartwėjo ant wiso Kuno lūpawanczjošės Wergōs, kuri teipjau Aklēs Mirksnyj šwiesose Liepsnose rowėjo. Nymninkš Pons A., furjai hale efanczjoji Stuboj užsilaike, išgirdo su wienu Sykiu Smagineš pereinanti Bagalbdės Szauk- smq ir tājau i Kufng nufiskubino. Jžgastingq Jzwilgi jis czioway iswydo. Ant Aklēs wertēs Werga, prie wiso Kuno degdama, šūne be Proto efanczjoj Baimėj ir wijus Ramus su sawo Rlystmu papilde. Liepsnos, Petrolėjōj Walfō gaudamos, dege teip mac- nę, kad Gelbėjimo Darbas labay priegadinas buwo, nēs nebūwo galima, Regillustingajei prisiartinti, jey nu Ugnies Roud las pats apšaugotas pasifliti norejo. Pons A. ale tikt alylay Regillustingajei išgelbėti apšiemė. Ka- dangi jam tr daug Proccēs pridedant nepasif- seke, Wergai Drabužius nu Kuno nuplėsti, tay atšigabeno jis greitay wieną Ribiq Wan- dens ir jū ant Deganczjošēs užpyle; kol Liep- snos ale powisam užlopinios buwo, tay dar tikt ilgesue Walanda praėjo. Tame Tarpe Werga be Nusmanymo buwo pastojusi ir wos Gywastilēs žymi beškreipti galėjo. Kaip Lieforus ję potam perziurėjo, jis prie jōs išgastinas Ugnies Ronas atrado prie Rankā, prie Krutinēs, prie Pilwo; Weidas teip baifey hra apdėges, kad Nepalaimingoji wos be hra išpazystama. Kaip priwadintās Lieforus pirmaji Apristmq buwo uždėjęs, tape jū wienuj Karėtoj i Niesko Ligonbuti nugabenta. Pa- žeidimai yra tokte sukti, kad wargu bebūs galima, Gywasti tās Wergōs išlaihtū. Ir Pons A. prie Gelbėjimo-Darbo ne menkas Ugnies Ronas prie abiejū Rankā gawo; jis tur dabar Patale pasifliti ir teipjau Lieforaus Bagalba priimti.

Berlyno Prekiū-Deveže.
Publis Popteliaus-Piningūse 24. Septembri.
100 Rbl. . . . . 258 Rt. 70 Pf.

Walfōs Wardawimo Termynai
nu 5. iki 12. Oktoberi 1890.
8. Dlt. ant Žeg. 11: Schmallenkuse prie Paschelt, Oberstřt. Schmalleningten.

Turgaus Prele

nū 27. Septemberi 1890.

	Tilžeje			Klaipėdoj		
	M.	S.	Pf.	M.	S.	Pf.
Kwėczėj	850	9	—	7	—	750
Rugei	720	760	—	5	75	6
Wėzej	640	670	—	4	20	460
Wijōs	540	560	—	2	70	3
Žirnei, balt.	8	850	—	8	—	850
Žirnei, rait.	190	210	—	1	60	180
Koputes	270	—	—	2	60	—
Kiaušėj ant Kapdōs	70	90	—	90	—	95
Swiestas	60	70	—	60	—	70
Kiauliena	55	70	—	70	—	80
Zautiena, geriausoji	46	60	—	50	—	60
Wersziena	45	60	—	50	—	60
Awiena	170	210	—	1	60	180
Sziens } uz Centneri	—	—	—	1	80	2
Szandaj	18	21	—	—	—	—
Szandai uz Kapg.	10	11	—	—	—	—
Semenci uz nauj. Sziep.	18	21	—	—	—	—
Timotai uz Centneri	34	—	—	—	—	—
Kruštėne, prašta } uz 2	44	—	—	—	—	—
Awizū Krūpai } Swarq	—	—	—	24	—	—
Einai uz Centneri	—	—	—	46	—	48
Walfā, minkšta	—	—	—	48	—	50
Walfā, kieta	—	—	—	—	—	—

Turgaus Preles Karaliaucuje

1. Oktlberi.

Už 100 Sworus Szieno 1 Rt. 90 Pen. iki 2 Rt. 40 Pen., Szandū 1 Rt. 67 Pen. iki 2 Rt. — Pen., Kwėczid — Rt. — Pen. iki — Rt. — Pen., Angiū — Rt. — Pen. iki — Rt. — Pen., didziūjū Wiegū 6 Rt. 43 Pen. iki 7 Rt. 14 Pen., mažūjū Wiegū 6 Rt. 43 Pen. iki 7 Rt. 14 Pen., Awizū — Rt. — Pen. iki — Rt. — Pen., raitū Žirniū — Rt. — Pen. iki — Rt. — Pen., baltū Žirniū — Rt. — Pen. iki — Rt. — Pen., uz naujaji Szepeli Kopuczū 2 Rt. 50 Pen. iki 3 Rt. 50 Pen., uz Swarq Zautiendās 60 iki 70 Pen., Kiaulendās 60 iki 80 Pen., Awiendās 55 iki 70 Pen., Wersziendās 50 iki 70 Pen., Swiesto — Rt. 95 Pen. iki 1 Rt. 30 Pen. uz 15 Kiaušūs — Rt. 75 Pen. iki — Rt. 90 Pen.

Graudenimas!!! Wis is naujo pasirodo Pastuydarimai tikrujū Aptiekoriaus **Richard Brandto** Swicepiltā ir ne gana galime primelyti, wisados prie Biršimo ant to padaboti, kad ant Deželės Užrašo balts Kryzius raundoname Grunte bey Wardo. Pasi- rashymas **Richard Brandt** butu matomas; wisas iteip ipakūtas Deželės nepriewalo nieks priimti, jos yra netikros.
Ant tojnās Deželės hra pribūta, is to ta Riekaritwa susidėda, butent is sekancziū Jolitā: Silge, Mofusgarbe, Aloš, Absynth, Bitterklee, Gentian.

In unserm Verlage ist erschienen:

Max v. Schenkendorf
der deutsche Kaiserherold.
Sein Leben und seine Bedeutung.

Von **Emil Knaake**,
Oberlehrer am königlichen Real-Gymnasium zu Tilsit.

Mit einer Abbildung des Denkmals.

Preis 30 Pfg.,
nach auswärts franco 55 Pf.

J. Reylander & Sohn,
Tilsit.

Upszakymai.

Benno Mey,
Dantu Liekorius,
Tilžeje, Goldschmiedestraße 9,
ant Rampo Wasserstraße.
Kunstfltu Dantu nū 3 Mt.,
Pripylimu jau nū 2 Mt.
Kas pagedo 3 Stundāse pa-
taisoma.

Dantu Darbawiete
nu **M. Karpes.**
Kunstfltas Dantis, Plombie-
awimus Dantu Bertaisymus.
Tilžeje,
Kazernōs Ulycztoj Nr. 23.
Repasitūrenczius
prilimu aš kasdien, tikt Redēldie-
neje ne, nu Bēgoriaus 8 iki 9
Aptmetyj.

Nu 1. Oktob. asz
nutrankiu i Nr. 20,
Kasernenstr., 1 Tr., ties Klemp-
neri Schorning, ketwirtame
bute nu auksztā wartū ant
Mittelstr. einant.

Armon Liepa, Liekorius,
Tilžeje.

Jēstau sawo Pieno-Gaspa-
dorchstei bey Kiezo = Fabrikei
weng padore, šiprę
Mergaite ant Išsmokinimo.
Mekerijsōs Apturētojis
S. Gerull,
Kieme Splitter paš Tilže.

Gesek,

betreffend
die Invaliditäts- und
Alters-Versicherung.
Preis 30 Pf.
Reylaender'sche
Verlagsdruckerei.

Formulare

für die Invaliditäts- und
Altersversicherung,
als:
Beglaubigte Arbeitsbescheini-
gung des Arbeitgebers,
Krankheitsbescheinigung von
Krankenkassen,
Krankheitsbescheinigung von
Gemeindebehörden,
Arbeitsbescheinigung der un-
teren Verwaltungsbehörden
zu haben in der Buchdruckerei von
J. Reyländer & Sohn,
Tilsit.

Tilžės Releiwjo

Kalendros

ant Meto

1891,

365 Dienu turenzio,

su

Abrozais

Preke:

30 Pf.

gaunamos prie

J. Reyländerio bey **Sunus,**
Tilžeje,

kaip ir prie wisā Kalendrū Bardawējā.

Tilžės Releiwjo Kalendros ant Meto 1891

yra su sekanczėjais Abrozais išdabintos:

- 1) Pirmoji Wggė. 2) Princas Adolvs nūg Szaumburg-
Lippe. 3) Princese Wiktoria iš Prusā. 4) Szwiejušs
Reichskanceleris v. Kapriwi. 5) Dr. Miquel, šwiejušs
Piningū Ministeris.

Szale Kalendoriaus bey Jomarū Suslathymo randasi potam

Jose sekantieji grajieji Papasakojimai:
Pasweifinims ant naujo Meto 1891. — Karas su Wil-
kais, arba mylekitės tarp sawes. — Szimtmartinis Popier-
piningas. — Amerikonisiose Puskynėse. — Palatdosimas
wienōs egyptiskōs Princešės. — Du Angelu. — Dofnūs
Razbaininkas. — Ra Daugumas Jmonū apie Dienas
bumoja. — Kaip patinka Law tas Waiselis? — Nau-
dingi Pamofinimai. — Tiesū arba Palufanū Aprofawims
ant wieno Wenesio. — Galausy miels Szaitytojau. —
Upszakymai.

1891.

Keine Ungarweine.

4 Liter feinsten abgelagerten Weiß- oder Rothwein (Auslese),
Mt. 3.40, franco sammt Fäßchen gegen Postnachnahme.
Anton Thor, Weinbergbesitzer,
Wersches, (Ungarn).

Wisokius

**Kolonial-
Taworus,**

kaip ir
Druska, Siltės, Bezimo
Lepalus, Semeniu-Kofas
Semeniu-Kofu Miltus
Margarine-Swiesta
ant Swaro po 50 Pf.

kaip ir wisus
Drogu bey
Parwu Taworus
perka Koznas wisuczės pigiau
sen ir geriausey prie

S. Wächter,

Tilžeje,
prie Rampo Wandens Ulyczto
bey Woficzia Ulyczto.

Zemės Gaspadorchtes

Mašynas

Kulimo = Mašynas, paga
Stieba bey Spragila Jtaishmo
Mfelio = Mašynas, su Klan
bey Arkleis waromas,
Samalmio (Szrotawimo
Mašynas su Almenis
Sepeliu bey Garais waromas,
Mlėjaus-Kofū-Laushtojus,
Rėwū Pjauštawus,
Jawū: Szysthimo-Mašy-
nas su daugel Perfeitim
Nėczės,
paprastases Putmėles,
Trierus (Pitjoliū Attolinim
Mašynas), kaip ir
Decimal = Swarczius be
Galwijū Swertojus
prikulo

Carl Manleitner
Tilžeje.

Liekartwa, wadinama

**Dr. Spranger'sche
Heilsalbe**

atima Karštū bey Standėjim
wisoms Ronoms bey Stand
liems ir prawaro tolesni Pas-
piktinim, istrauka wisus Pul-
be Pjowimo, isgydo trumpan
Gese kielwiegū Kozga, kaip anta
piktus Pirštus, wisokius ir pas-
uštus Standulius, kaip anta
prie Kojā, nušalusius Santarin
piktā Krutinę. Prie Kall
Standėjimā, Durimo bey R
gardis Durimo, Spandimo, Pl
himo ji tankej Balengwinim
dūda.

Gaunama Tilžeje Aptėfo
wyriausia Wieta S. Wächter
šilioje Aptėfoje, Deželėse po 50 Pf.